

Roosevelt objavil nov načrt zakona ekonomske obnove

Nov namen je, da obdrži NRA—oskubeno vseh regulacijskih določb—kot "raziskovalno ustanovo" za dobo devetih mesecev. Kabinet podprl predsednika in z njim se strinjajo tudi voditelji demokratske večine v kongresu. Sprememba ustave še ni na dnevnem redu

Washington, D. C., 5. jun. — Predsednik Roosevelt je včeraj objavil številne skeme glede načrtov izvajanja industrijskih zakonov v mejah odlokov vrhovnega sodišča in v veljavi nadaljnjih devet mesecev kot raziskovalna institucija. Poleg tega bo federalna agencija iz moralnih ozirov razpisala določbe glede minilne meze, delovnih ur in delavskih standardov pri izvedbi programa javnih del. Določbe bodo vključene v poslovanje, katere bo federalna agencija iz moralnih ozirov razpisala določbe glede minilne meze, delovnih ur in delavskih standardov pri izvedbi programa javnih del. Določbe bodo vključene v poslovanje, katere bo federalna agencija iz moralnih ozirov razpisala določbe glede minilne meze, delovnih ur in delavskih standardov pri izvedbi programa javnih del.

Domače vesti

Nov grob v Milwaukeeju
Milwaukee. — Dne 23. maja je na domu svojih staršev umrla 11-letna Cecilija Dvornik. Deklica je bolela čez eno leto na srčnem revmatizmu. Pokopana je bila 27. maja pod oskrbo Ermenčevega pogrebnege zavoda.

Nov grob v Kanadi
Toronto, Ont., Kanada. — V tokratnji umobolnici je umrl John Kmetič, star 42 let in doma iz Trzina pri Mengšu. Pokojnik je delal nekaj časa v rudniku v Quebecu in tam je do bil poškodbe na glavi, kar mu je povzročilo omračenje uma. V umobolnici je bil od leta 1933. Bil je samec in v Kanadi nima sorodnikov. Član je bil JSKJ, ker pa je ta jednota prenehala s poslovanjem v Kanadi, je tudi on ostal brez zavarovanja.

Poroka v New Yorku
New York. — Zadnje dni sta bila tu poročena John Urek in Jennie Dergane, ki je hči znanega rojaka Bolteta Derganca iz Worcesterja, N. Y.

Samomor
Spring Valley, Ill. — Zadnje soboto se je obesil v kleti svojega doma Ignac Sever, star 64 let in doma od nekod na Dolenjskem. Mrljasko gledna porota ni dognala vzroka in njegov sin Frank, ki je pričal pred poroto, je izjavil, da je bil oče do zadnjega pri pravi pameti. Bil je star naseljenec in 43 let je delal v premogovnikih; zadnje čase je delal v cinkovni v Peruju. Sever, ki je bil strog katolik in član katoliške organizacije Sv. Družine v Jolietu, zapušča tri sinove in tri hčere. Bil je dve leti vdovec.

Dva nova grobova v Kansasu
Arma, Kans. — Tu je umrla Elizabeta Povše, stara 70 let in doma iz Zagorja ob Savi. Njeno dekle ime je bilo Mlinar. V Ameriki je bila 28 let in tu zapušča moža, sina in tri hčere.

Corona, Kans. — Tu je umrla po kratki bolezni Helena Planke, stara 69 let in doma iz Štajerske. V Ameriki je bila 27 let in tu zapušča dve hčeri, v Franciji pa sina. Izletniki SNPJ, ki so leta 1930 obiskali Jugoslavijo, se je lahko spominjajo, ko je bila kot potnica vedno vesela narave.

Nov grob v Indiani
Clinton, Ind. — Tu je umrl John Žubi, star 37 let in rojen v Nemčiji. Njegov oče je bil doma iz Česnice pri Kamniku, mati pa s Svete gore pri Litiji. Pokojnik je bil 30 let v Ameriki in ves čas v Clintonu. Bil je član društva 50 SNPJ. Tu zapušča mater in brata. Podlegel je raku.

Nov grob v starem kraju
Arma, Kans. — Martin Gorenc, član društva 434 SNPJ, je prejel žalostno vest, da je 16. maja v Pijani gori, Sveti duh pri Krškem, umrla njegova mati Julija Gorenc, roj. Žibert, v starosti 76 let. V Ameriki zapušča sina in eno hčer v Superiorju, Wyo., v starem kraju pa drugega sina in tri hčere.

MacDonald bo jutri resigniral

London, 5. jun. — Ramsay MacDonald namerava predložiti svojo ostavko kot predsednik angleške vlade v petek. Nato pojde na Škotsko na počitnice. Vsa znamenja kažejo, da bo lord Baldwin njegov naslednik.

Japonci gradijo barike v Tsientsinu

S tem silijo Kitajce na hitro sprejetje ultimata

Shangaj, 5. jun. — Japonske čete so prišle včeraj graditi barike na vseh cestnih križiščih v svoji koncesiji v Tsientsinu, kar je alarmiralo kitajske avtoritete. Vest iz kitajskih virov se glase, da je Yu Hsueh-čung, guverner province Hopei, dobil japonski ultimatum, da se mora umakniti s svojo armado iz Tsientsina v teku enega tedna.

Dvoje japonskih bojnih letal se je včeraj pojavilo nad Peipingom, kjer se je vršila konferenca med predstavniki Japonske in Kitajske. Polkovnik Takaši Sakai, poveljnik japonske armade v Tsientsinu, je zahteval od Kitajske, naj hitro pristane na vse predloge, ki so ji bile predložene v nedavnem ultimatu. Ako ne bo zadostila vsem zahtevam, bo imelo to usodne posledice na situacijo v severni Kitajski.

Japonski podadmiral Gengo Hyakutake, poveljnik bojnega brodoma ob kitajskem obrežju, je včeraj odrinil na svoji zastavi ladji po reki Yangtze v notranjost Kitajske. Ta korak se smatra za dokaz, da se je Japonska odločila za okupacijo severne Kitajske.

Prvi Weyerhaeuserjev bankovec zmenjan

Tacoma, Wash. — Prvi bankovec iz odkupnine za devetletnega Geo. Weyerhaeuserja je bil zmenjan 4. t. m. v vzhodnem Oregonu. Bankovec za \$20 je bil oddan na železniški postaji za vozni listek od Huntingtona do Salt Lake Cityja, Utah. Mož, ki je kupil vozni listek in ga plačal z odkupninskimi bankovcem, je bil okrog 30 let star, gladko obrit in čedno oblečen.

Povodenj ograža Kansas City

Kansas City, Mo. — Vsa dolina, po kateri teče reka Kaw v severnem Kansasu, je v nevarnosti poplave. Prebivalci mesta Topeke, 75 milj zapadno od tu, beže na višine. Narastle vode, Kaw in Republican, ogražajo tudi Kansas City, ležečo na meji dveh držav, Missouri in Kansas, in skozi katero teče reka Missouri, ki tudi narašča.

AKCIJA ZA ODVRNITEV RUDARSKÉ STAVKE

Illinoiski operatorji hočejo konferenco z rudarji

BOJAZEN PRED SPLOŠNO STAVKO

Chicago, 5. jun. — Zveza illinoiskih premogovnih operatorjev je včeraj podvzela korake, da izolira Illinois v slučaju oklica splošne stavke v industriji mehkega premoga. Iz tega razloga je W. J. Jenkins, predsednik omenjene organizacije, poslal posebno pismo R. Edmondsonu, predsedniku distriktne rudarske unije UMWA, v katerem je izrazil željo, naj pristane na konferenco.

Jenkins je dejal, da upa, da bo na konferenci sprejet začasni dogovor, ki bo sprejemljiv tako za operatorje kakor za rudarje. Ako bi se konferenca izjalovila, bo njegova organizacija apelirala na mednarodno unijo, naj izključi Illinois iz generalne stavke.

Medtem pa železnice, javne in privatne, napredujejo v večja industrijska podjetja, gradijo zaloge premoga v svojih skladiščih, ker se zavedajo nevarnosti oklica splošne stavke. Pogodba med rudarji in operatorji je potekla že 1. aprila in je bila potem podaljšana do 16. junija. V tem trenutku ni nobenih izgovorov, da bo podpisana nova pogodba do 16. junija, kar pomeni, da bo vse delo v premogovnikih po tem datumu avtomatično prenehalo, čeprav stavka ne bo oklicana. V tem smislu je John L. Lewis, predsednik UMWA, že obvestil vse krajevne unije.

Organizirani rudarji zahtevajo šesturnik in zvišanje dnevne plače od \$5 na \$5.50. Pravilnik za premogovno industrijo, katerega je vrhovno sodišče razveljavilo z drugimi vred, je določal sedemurnik in pet dolarjev dnevne plače.

Splošno mnenje je, da ni dovolj časa za sklenitev nove pogodbe do 16. junija. Opazovalci situacije pravijo, da hočejo rudarji z oklicem stavke izsiliti ne samo novo pogodbo, temveč tudi uzakonitev Guffeyjevega načrta, ki določa federalno reguliranje in kontrolo industrije mehkega premoga.

Pokojninski načrt illinoiske zbornice

Finančna stran vprašanja še ni rešena

Springfield, Ill., 5. jun. — Nižja zbornica državne legislature je včeraj soglasno odobrila penzijski načrt, ki določa dolar podpore na dan za osebe, ki dosežejo starost 65 let, bivajo v državi najmanj deset let in so v pomankanju. Načrt, ki bo sedaj poslan senatu, predstavlja stalščice komiteja za industrijske zadeve, kateri je v zadnjem času proučeval več penzijskih osnutkov. Odločil se je za načrt, ki so ga sponzorirali poslanci Prignano, Lennane in Collins.

Včerajšnja akcija je le izraz, da zbornica načeloma odobrava starostno pokojnino, kajti načrt ne vsebuje nobenih provizij, kje naj država črpa sredstva za financiranje oskrbe starih ljudi. To pomeni, da načrt ne bo stopil v veljavo, čeprav bo sprejet tudi v senatu in ga bo guverner Horner podpisal.

Poslanec Prignano je izjavil, da bo guverner najlažje določil viro, iz katerih bo država črpa denar za financiranje načrta. Priznal je tudi, da nihče ne ve, koliko denarja se bo potrebovalo, ker ni nobene statistike glede števila oseb, ki bi bile v smislu načrta upravičene do penzije.

Načrt določa, da bodo tudi osebe, ki posedujejo imetje do \$5000, lahko prejemale pokojnino, ako tako imetje ne prinaša nobenih dohodkov. Okrajni dobroteljni odbori bodo imeli nadzorstvo nad razdeljevanjem pokojnine v krajih, kjer taki odbori eksistirajo. V krajih, kjer jih ni, bo okrajni sodnik imenoval tri osebe v starostni relifni odbor in člani odbora ne bodo prejeli nobene plače.

350 oseb utonilo v mehiški cerkvi

Zrtve so umrle med molitvijo

Mexico City, 5. jun. — Silna povodenj, ki je zadnje dni udarila federalni distrikt v Mehiki, je zahtevala najmanj 400 človeških žrtev in od teh je 350 oseb našlo smrt v cerkvi v San Pedru. Ko je včeraj voda nekoliko odtekla, so našli v cerkvi 250 trupel stlačenih okrog oltarja v blatu, ki je bilo več čevljev globoko. Med žrtvami je bilo veliko število otrok.

Praznoverni Mehičani so v tej cerkvi navadno molili za dež, zdaj so se pa zatekli v cerkev, ko so vode rušile v mesto, a voda je zalila cerkev in vsi so utonili med molitvijo. Drugih 50 oseb je utonilo v okolici.

Mussolini ima črno oko. Kako ga je dobil?

Rim, 5. jun. — Benito Mussolini, črnosrajčni diktator Italije, ima te dni silno črno oko. Meso okoli očesa je začrnelo in zateklo. Kdo ga je udaril po očesu? Uradna vest pojasnjuje, da je Mussolini v pondeljek jezdit konja kot po navadi in zadela je ob vejo drevesa s takšno silo, da ga je veja oplazila po obrazu in vrgla s konja. Pri padcu se je tudi lahko pobil na roki. Ali je to pojasnilo zanesljivo? Ali so fašisti posekali hudobno drevo ob cesti in ga vrgli v peklenški ogenj?

Zmaga tesarjev

Peoria, Ill. — Krajevna tesarjska unija je po daljši stavki izvojevala svoje zahteve, ki med drugim vključujejo zvišanje plače na \$1.25 na uro in dvojno plačo za čezurno delo. Druga stavka, v kateri so bili prizadeji gradbeni delavci, je bila tudi poravnana, ko so kontraktorji pristali na zvišanje plače deset centov na uro.

VELIKA OFENZIVA PROTI SOCIALNI ZAKONODAJI

Ameriška delavska federacija pozvala vlado v akcijo

KAPITALISTIČNA STAVKA

Washington, D. C. — Organizirani velebiznis vodi premisljeno "stavko", ki se ne da primerjati nobeni delavski v zgodovini Amerike. To obtožbo vsebuje mesečno poročilo Ameriške delavske federacije, ki je bilo pravkar objavljeno.

Milijarde dolarjev se nahajajo v bančnih shrambah in lobisti industrijskih baronov poudarjajo, da bodo te milijarde prišle v obtoč le, če bo in kadar bo kongres uničil vso socialno in delavsko zakonodajo, ki mu je bila predložena.

Zakonaki načrti, proti katerim velebiznis vodi največjo opozicijo, so Wagnerjev osnutek proti kompanijskim unijam, Black-Conneryjev načrt glede skrajšanja delovnega tedna na trideset ur v vseh industrijah, načrti starostnega in brezposelnostnega zavarovanja in amendent k bančnemu zakonu, ki določa strogo vladno kontrolo finančnih institucij preko federalnega odbora rezervnih bank.

Federacija pravi v svojem poročilu, da je Zveza ameriških tovarnarjev odprto izjavila, da bodo banke vrgle v promet dvajset milijard dolarjev, da se tako poveča produkcija blaga in upošlji nad štiri milijone delavcev, ako bo kongres ubil delavsko in socialno zakonodajo. Z drugimi besedami to pomeni, da organizirani velebiznis namenoma zadržuje to ogromno vsoto v bankah in onemogoča uposlitev milijonov, ker hoče imeti popolno kontrolo nad ekonomskim življenjem dežele. Nobena delavska stavka v zgodovini ni zavzela takega obsega in obso dila velik narod na življenje v depresiji kakor ta stavka velebiznisa.

Ameriška delavska federacija je pozvala federalno vlado, naj podvzame potrebne korake proti biznijskim organizacijam, ki dominirajo produkcijske aktivnosti, drže milijarde v bankah in so odgovorne za milijone brezposelnih, ki ne morejo najti zasluzka in morajo stradati s svojimi družinami vred v deželi, ki razpolaga z ogromnim bogastvom.

Tepež za delo v newyorški luki

Džunglijski prizor na pomolu

New York. — Ko je zadnji pondeljek novi francoski parnik Normandie prišel v newyorško luko, so potrebovali 250 delavcev za izkladanje tovora. To so naznanili prejšnji dan v listih, toda ob označeni uri je bilo na pomolu čez 1000 proslincev za to delo. Pomožni inšpektor Michael J. Wald, ki je imel najeti delavce, je bil v zadregi, a njegova brihtna glava je kmalu pogruntala rešitev. Vzel je 250 delovnih znakov iz medenine, ki jih nosijo pristanišni delavci pripete na suknjičih ali srajcah, ter jih zagnal med armado proslincev s krikom: "Kdor ujame znak, ima delo." V trenutku so se vsi zagnali na znake, valjali se po tleh, suvali drug drugega in se tepli ter drug drugemu otimali kosčke medenine. V petih minutah je bilo vse končano in 250 — najmočnejših hrastov je imelo medenine znake in delo na novem francoskem parniku.

Stara igra se ponavlja. (Narissal Jerger.)

Federated Pictures

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National People's Society

Narodna: za Združene države (levo Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; za Chicago in Cincinatti \$7.50 na leto, \$2.75 na pol leta; za inostanstva \$9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cincinatti \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

One dollar per copy.—Kopijah doplačilo in senarodnih članov se ne vračajo. Kopijah literarne vsebine (štiri, povi, drame, pesni itd.) se vračajo pošiljatelj le v slučaju, če je priložil pošto.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse kar ima stik s urednikom

PROSVETA

1667-69 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oglasu, na primer (May 31, 1935), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je v tem datumu pošta na roko. Ponovno jo praviloma, da se vam list ne uvari.

Rusija in Francija

Komunistična Rusija in kapitalistična Francija sta sklenili vojno-obrambni pakt. To pomeni, da bosta druga drugi pomagali z orožjem v slučaju napada v Evropi. Pakt je predvsem naperjen proti Hitlerjevski Nemčiji, ki je odklonila vzhodni obrambni pakt in katera razvija vedno večjo nevarnost za vse svoje sode.

Nekateri se čudijo tej zvezi in se resno vprašujejo, če bodo francoski imperialisti držali besedo napram boljševikom in narobe. Mi se prav nič ne čudimo in nimamo dvoma, da je sovjetsko-francoski pakt iskren in ostane iskren toliko časa, dokler bo med imperialistično Francijo in boljševiško Rusijo — nacistična Nemčija. Hitler — kakor Mussolini — bo moral prej ali slej riskirati vojno, če se hoče obdržati na krmilu, moskovski pakt pa pomeni, da bo moral riskirati vojno z Rusijo, če napade Francijo, ali vojno s Francijo, če on ali njegov zaveznik Poljska napade sovjete.

Takele vojne zveze niso nič novega v modernem kapitalističnem svetu. Pred avetovno vojno sta bili demokratična Francija in demokratična Anglija v vojnem paktu z ruskim carjem, katerega je imela evropska demokracija za največjega tirana poleg sultana v Evropi. Francoska republika je pa videla v Nemčiji večjega sovražnika in zvezala se bi bila tudi s samim vragom, če bi kje eksistiral.

Baš ta pakt s sovjeti dokazuje, kako kratkovidni in stupidni so francoski mogotci. Če bi bili človeško postopali z nemško demokratično republiko, ne bi bila Nemčija nikdar dobila Hitlerjeve diktature in danes bi lahko bila največja prijateljica in zaveznica Francije. Toda danes — dasi nečesto priznati, kako neramni so bili napram nemški republik prvi leta po vojni — so francoski imperialisti primorani iskati zavezništva s sovjeti.

Sovjetska Rusija je v enakem položaju. Boljševiki so lahko doma največji utopisti, toda v zunanji politiki imajo opraviti s kapitalističnimi režimi in priznati morajo razliko med buržujsko-demokratičnimi in fašističnimi režimi. Tudi oni bi bili pripravljeni zvežati se s samim vragom, če bi kje bil, v svojo obrambo; idejno jim gotovo ni ljubo, da se morajo družiti z reakcionarno, imperialistično Francijo, ampak v praksi je to potrebno. Njih koristi to zahteva — kakor zahteva koristi Francije, da se družijo s sovjeti.

Vse to je razumljivo in popolnoma opravičljivo. Francija je reakcionarna po svojem režimu in notranji ter zunanji ekonomski politiki, ampak Hitler je še bolj reakcionaren.

Največji reveži so danes — komunistični voditelji v Franciji in drugje zunaj Rusije, ki ta francosko-sovjetski vojni-obrambni pakt kratkoma ignorirajo, kakor da ga ni, ali kakor da ni ne pomeni. Edino temu se je treba čuditi, tej komunistični naivnosti!

Francoski komunisti so še na slabšem. Oni ne smejo ignorirati! Kakor poroča francoski socialistični dnevnik "Populaire", je komunistična stranka v Franciji prejela navodila iz Moskve, da ne sme več kritizirati in napadati francoskega militarizma. Bogme to ni šala. Stalinovi stranki v Rusiji ni zdaj vseeno, kakšen je francoski militarizem, močan ali slab. V interesu sovjetov je, da je francoski militarizem močan, ker drugače zveza s tem militarizmom ni ne pomeni! In francoski komunisti bi delali indirektno proti interesom Sovjetske unije, če bi nadaljevali propagando proti francoskemu militarizmu! Francoski komunisti morajo zdaj biti, hočeš nočeš — social-patrioti na komando iz Moskve! Lepa reč!

Francoski socialisti izjavljajo v svojem glasilu "Populaire", da ostanejo pri svoji stari taktiki — nasprotju proti militarizmu, francoskemu in drugemu, čeprav pridejo s tem v hud konflikt s francoskimi komunisti. Morda to odpre komunistom oči, da spregledajo in spoznajo, kako so bili naivni.

Danes je jasno vsem, ki hočejo videti, da zunanja politika Sovjetske unije ni nič drugačna kakor je zunanja politika ostalih, kapitalističnih velesil. Interesi Rusije so prvi, in če nemško-fašistični imperializem ograža ruske interese, se je treba združiti s francoskim imperializmom, ki v svojem bistvu ni dosti bolj in bo ob prvi priliki, če bo treba, pogazil francosko demokracijo in objel fašizem, ako pojde po njegovi volji.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke

Važne vesti in datumi

Bridgeport, O. — V nedeljo 2. junija sem z Rebolovima posetil piknik društva št. 358 SNPJ v Warwoodu, W. Va. Udeležba je bila velika. Prišli so z vseh strani. Pikniške prostore je lepo uredil br. Geo. Thomas. Godba, pod vodstvom Theo. Vucelicha, je bila zelo dobra. Društvo je pripravilo raznovrstne dobrote, pečeno jagnje in prašička in tudi koruzo v zrnu so pekli. Pa je pridrvela ploha in odgnala veliko udeležencev ter s tem napravila veliko škodo društvu. Tudi mi smo jo morali odkuriti radi dežja.

Na istem pikniškem prostoru se bo vršil tudi piknik federacije društev SNPJ za ta okraj dne 4. julija. Pričakuje se velika udeležba.

Vsem, ki se nameravajo udeležiti konference in piknika v proslavo Proletarceve 30 letnice v Bridgeportu dne 23. junija, se naznanja, da je br. John Terčelj, član gl. porotnega odbora SNPJ, odgovoril, da bo prišel govoriti na našo proslavo. Uredilo se bo plesišče, ki bo imelo železno podlago, tako da se boste lahko vsi veselo sukali in poskakovali. Vse bo lepo urejeno, le še lepega vremena si želimo pa velike udeležbe.

Joseph Snay, 13.

O pikniku in volitvah

Detroit, Mich. — Tukajšnja tri društva priredijo skupni piknik v nedeljo 9. junija na Trampusovi farmi, 9 mile rd. in Russell. Ta prostor je vsem dobro znan. Apellam na vse članstvo vseh treh društev ter ostale rojake, da se udeležijo v velikem številu tega prvega letošnjega piknika. Posebno pa apellam na člane društev št. 144 JSKJ in na člane ostalih društev, da se udeležijo. Blagajna potrebuje podpore, kajti vedno je treba izpolniti kako prošnjo za podporo, poleg tega pa so redni stroški. Podpirati je treba tudi brezposelne člane. Poleg rednih so tudi izredni izdatki. Zato se udeležite vsi. Vstopnina samo 15c. Zabelebo do dovolj za vse in vsakdo se bo lahko zavrtel. Na svidenje 9. junija na skupnem pikniku!

V maju se je tukaj vršil protestni shod proti predlogi v državni postavo, da je naperjena proti radikalcem vseh barv. Shod se je vršil v dvorani srednje šole Cass. Nastopilo je devet govornikov. Eden teh je dejal, da je to prvič v zgodovini te države, da so se napredne struje združile z verskimi in ostalimi organizacijami proti skupnemu sovražniku. Zaostopane so bile socialistične, komunistične, farmarsko-delavske, soc. delavske, detroitska delavske federacije, metodistske cerkev, turška cerkev in par samostojnih organizacij. Nastopili so govorniki, ki so ožigosali omenjeno predlogo.

Končno so bile sprejete tri resolucije proti omenjeni predlogi. Kaj se bo zgodilo z njo, sedaj še ni znano. Treba je le dodati, da je vlada države Michigan tako reakcionarna, da bi najraje vse rdečarje deportirala ali se jih iznebila na kakršenkoli način. Omenjena predloga je v resnici naperjena le proti tujerodnim komunistom, kar pa je le pretveza. Govorniki so poudarjali, če bo sprejeta, da bodo lahko deportirali in šikanirali vsakega unijskega voditelja in stavke bi bile nemogoče v takih razmerah, kajti oblasti bi lahko deportirale voditelje stavke pod pretvezo, da so komunisti. Eden govornikov je poudarjal, da v takih slučajih bi tudi državljanski papir ali pa rojstni list ne pomagali, ker bi enostavno rekli, da je neveljaven. Neki govornik se je poslužil in dejal, da bi potem lahko vsak policaj človeka ustavil na cesti in ga vprašal, če je bil sploh rojen.

Sedaj vidite, volilci, kaj ste izvolili oziroma koga ste izvolili! Ali mar nismo mi sami krivi, da nas sedaj bijejo z biftom, ki smo jim ga dali v roko mi sami? Velika večina delavcev verjame kapitalističnim zavajalcem in njihovim časopisom, pa volitiste, katerih imena so navedena v dotičnih listih, namesto da bi delavci volili one, kateri bi

resnično zastopali interese vseh delavcev. V neki lokalni šoli je neka učiteljica dejala svojim šolarjem, da ljudje ne bi smeli voliti kandidate, katere priporočajo listi Detroit Times, Detroit News in Detroit Free Press, temveč bi nasprotno — one, proti katerim označeni listi grmijo, da jih ni treba voliti.

Mnogo ljudi gre na volitve, da volijo, pa bi bilo mnogo bolje, če bi ostali doma, ker s svojim glasovanjem naredijo več škode kot koristi. Pri zadnjih splošnih volitvah sem v volilni koči zastopala soc. stranko in pazila, da ni sopleparil iz glasovi. Tu ne morem vsega popisati, kako nekateri neumno volijo. Omenim naj le slučaj, ko je neki volilec volil za devet strank, označenih pa je bilo deset, samo prohibicionistiško stranko je izpustil. Videla sem glasovnico, na kateri je volilec naredil križ za soc. stranko, potem pa še par križev za par drugih manjših strank. Da pa bo bolj držalo, je naredil križ še čez vso kolono omenjene stranke. Razume se, da je s tem napravil glasovnico neveljavno. O tem kaj več prihodnjik.

Katherine Krahnz.

Redki dopisi in smrt pionirke

Gilbert, Minn. — Gotovo si našli biviš tukajšnji naseljenci, ki se sedaj nahajajo v raznih krajih in državah, mislijo, da je naša naselbina že popolnoma izumrla, kajti v listih se o nji prav nič ne čita. Resnica je, da je naša naselbina z mnogimi drugimi v Ameriki vred sedaj bolj mrtva kot živa. Tega je seveda kriva tista žival, o kateri so iz Washingtona poročali, da tiči nekje za nekim nevidnim ogrom. Prosperiteta se prikaže vsak čas iz za ogle, so dejali. Od takrat je preteklo že več let, prosperitete pa vendarle ni.

No, pa saj smo prekoračili že polovico trnjeve poti, odkar so nam pričeli goreče obljubljati, da se spet bližajo dobri starci. Bomo pa še drugo polovico, saj delajo modri možje postavbe za delovno ljudstvo in oni gotovo vedo, kaj je najbolje za nas. Kaj mislite, sedaj se nam že obljubljajo masne plače \$19 do \$94 na mesec! To bo denarja, posebno če se bi dal izmenjati v cente, pa bi ga imel polne žepce, življenjskih potrebščin pa bi presneto malo dobil zanj.

Pa kaj bi tarnali in premišljali, saj nam pripovedujejo, da Bog niti najmanjšega črvička ne zapusti. Kakor hitro pa ga jaz zagledam pri kakšnem nasadu, že se znajde pod peto mojega čevlja. Baš tako je z delavcem: dokler je zdrav, mlad in čvrst, ga kompanija potrebuje, če ji nese, ko pa je izčrpan in izgaran do kosti, pa ga bi najraje vrgla pod svojo peto, kjer se bi mu godilo prav tako kot onemu črvičku pod peto mojega čevlja.

Sporočiti moram žalostno vest, ki je začela družino Paulin dne 27. maja. Omenjenega dne je mati Jennie Paulin odšla po svojih opravkih k družini na farmi, kjer je potožila, da se ne počuti dobro ter zaprosila, naj jo peljejo k zdravniku. Takoj so ustreli njeni prošnji, toda bilo je prepozno. Podlegla in dokon-

čala je svojo trudapolno pot predno so jo pripeljali do zdravnikarja ter je na poti umrla. Pokojnica je bila doma iz Borovnice nad Ljubljano. Njeno deklško ime je bilo Jennie Košir. Stara je bila 61 let. Pogreb se je vršil 31. maja ob veliki udeležbi prijateljev in znancev po civilnih obredih. Tu zapuša hčer Jennie, omočeno Murphy, sina Tony Paulina na Kewatinu, Anno, omočeno Parker v Californiji, Henryja na Gilbertu, Rosie, omočeno Press na Gilbertu in Edith, tudi na Gilbertu, ter eno sestro v Californiji, eno v Idaho in eno v Jugoslaviji. Bila je dobra in mirna mati svojim otrokom in težko jo bodo pogrešali. Moje iskreno sožalje sorodnikom!

Pokojna Jennie Paulin ni bila članica nobenega slovenskega društva ob času svoje smrti. Pred par leti je bila članica društva št. 182 SNPJ. Toda kriza, ki tako tepe posebno delavske mase, je tudi njo prisilila, da na stara leta morala pustiti tudi društvo, ki ji je bilo najbolj po volji, da je članica največje slovenske podporne organizacije, naše skrbne matere SNPJ. Člani in članice smo se enkrat zavzeli, da smo jo obdržali v društvu. Kriza je razdirala naprej in prizadajala našemu ljudstvu velike rane. Tako smo izgubili pri našem društvu tudi njo. Od našega društva se je zbrala skupina članov, ki je pokojnico spremila k zadnjemu počitku. Naj počiva v miru in lahka naj ji bo ameriška gruda!

Anton Zganjar.

Iz mladih let

Milwaukee, Wis. — V dnevniku Prosveti čitamo razne zanimive dopise, novice in povesi ter članke. Večkrat berem kak dopis oziroma poročilo iz Bele Krajine in o Belokrajcih. In vsakokrat moje misli pohite nazaj v moja mlada leta, ko sem bila stara okrog 16 let, kako lepo je bilo takrat, ko smo živeli brez skrbi v srečni mladosti.

Spomnim se, ko smo kot otroci šli iz naše vasi na Belokranjsko po kostanj. Hodili smo okrog tri ure, predno smo prišli tja. Pričelo je deževati. Prišli smo do kostanja. V bližini je mlada deklica pasla krave ali koze, se ne spominjam kaj. Čim nas je zagledala, je začela klicati Ivana, ki je bil menda njen starejši brat, naj hitro pride gor, ker so prišli Črni Kranjci kostanj krast. Seveda je skupina otrok brž zbežala. Moj mali bratec in sestra sta se ustrašila, jaz pa sem ostala korajžna in se odločila, da ne grem domov, pa naj se zgodi kar hoče.

Ostala nas je skupina peterih nabiralcev kostanja. Nabirali smo urno, deževalo je gosteje, na hribu pa sem zagledala dva moža, potem pa še več, ki so se bližali naši skupini s palicami v rokah. Ubrali smo jo proti domu. Nekdo je vrgl palec. Pri pogledu sem se, tako da je palec švignil nad mojo glavo in se zapelila v zemljo. K sreči me palec ni zadela. Bežali smo in srečno ubežali ter prišli do meje. Tam smo začeli peti. Ko smo prišli v domačo vas, so bili naši starši zelo v skrbeh, kaj se je z nami zgodilo. Že so nas hoteli iti iskati. Vrnili smo se ob treh popoldne, vsi mokri ko miši, prestrašeni in tudi lačni.

Naša vas se nahaja v šentmihelski fari, je torej stranska

David Levinson, delavski odvetnik, katerega je ugrabila drhal v Gallupu, N. M.

vas. Od tistega časa nisem šla nikdar več na Belokranjsko po kostanj. Še danes pa se stresem, ko se domislim, kako drzni smo bili otroci takrat, kakor so gotovo tudi sedaj. Ko človek doraste, se mu čudno zdi, kako mladi v svojem brezskrbnem življenju podzame razne avanture, ki so sicer povsem nedolžne, večkrat pa tudi precej nepremišljene. Pri tem ima seveda obilo veselja, kar je tudi nekaj. Dne 20. junija potečejo tri leta, odkar je umrl moj mož, ki nas je zapustil še mlad. Ohranili smo ga v trajnem in živem spominu. Za njim žalujem jaz, sin Frank, brat in sestra, v starem kraju pa oče in dve sestri. Dragi rojaki! Pristopite k Slovenski narodni podporni jednoti, dokler ste še mladi in zdravi, kajti ona veliko pomaga svojim članom in članicam v boleznih in nesreči, svojcem pa po smrti. Ko človek oboli, je že prepozno.

Mary Medle in sin.

Članstvu čitalnice SND

Waukegan, Ill. — Vsled raznih zaprek se seje čitalnice SND niso mogle vršiti v marcu in aprilu, majska seja pa je bila slabo obiskana.

Na majski seji smo razpravljali o izletu za vse članstvo in simpatizirarje čitalnice. O tem vprašanju se bo razpravljalo nadalje na junjski seji. Zato ste vabljeni vsi člani in članice, da se udeležite seje v soboto 8. junija zvečer, da se ukrene vse potrebno za nameravani izlet.

Obenem se opozarjajo vsi oni, ki že dalj časa niso plačali mesečnih prispevkov, da pridejo na sejo in poravnajo zaostale obveznosti, ker v obratnem slučaju se ertajo iz članskega imenika. Upam, da boste vsi upoštevali to vabilo ter da se boste gotovo udeležili seje dne 8. junija. Če se kdo ne more udeležiti, naj sporoči tajnici, če želi ostati še nadalje član in da se seveda tudi poravnal zaostalo članarino.

Anna Mahneh, tajnica.

Nekaj za balincarje

North Chicago, Ill. — Se z o n a raznih zabav v naravi se je pričela — za nekaj mesecev. Kakor kaže vreme bomo imeli tri mesece tudi in devet mesecev mraz. Pri tukanjem narodnem domu je bila že dve leti bitka, da se zgradi prostor za balincanje — pri tem sportu se lahko ogreješ, čeravno je hladno. Letos se je ideja uresničila in bomo dne 9. junija imeli otvoritev prostorov. Ker je v navadi, da se vsaka nova stvar proslavi na eden ali drugi način, bomo imeli ta dan balincanje za dobitke. Pričetek ob dveh popoldne.

Seveda je ta prostor namenjen tudi nežnemu spolu, ker se ženske tudi precej zanimajo za ta sport. Nagrade so precej lepe. Dobili jih bo tisti "tim", ki bo najbolje igral. Zabave in smehe bo pa za vse dovolj. Kar se tiče drugih prituklin, ne smem vse povedati.

Ker je bilo delo za ureditev balincarskih prostorov meni poverjeno, se najlepše zahvaljujem vsem, ki ste pomagali, da se je to delo izvršilo s čim manjšimi stroški. S tem ste pokazali, da se z združenimi močmi vse naredi. Prijatelji balinanja iz Chica- ga in Kenoshe ste tudi vabljeni, da se z nami poskusite. Torej prihodnjo nedeljo, 9. junija, vai na vrt narodnega doma v Waukeganu! Paul Pekla (14).

LISTNICA UREDNIŠTVA

Kansas City, Kans., Clan S. D.:—Dovolite podpis.

Smejemo se, pa ne vemo zakaj

Julija Cezarja so nekoč vprašali v čem bistvo dobrega dovtipa. Odgovoril je: "Zanim se, čim bi si moral polagati račun o smrti — zato ga ne polagam!" Problematika dovtipa pa je bila znana že antiki. Poskusi njeni filozofov, da bi podali teoretično razlago dovtipa in njegovih učinkov, pa so se seveda izločili. Tem bolj pa so tedaj znali dovtipovati, kakor je veselo do smeha dozdnevno ravna lastnost človeka, odkar misli in čuti človek sploh živi.

Kdaj je človek napravil prvi dovtip, se da ugotoviti, nasprotno pa lahko sklepamo spisov starih časov in današnjih dovtipov mitivnih ljudstev, da je bila "tehnik" dovtipa v vseh časih in pri vseh ljudstvih prilično ista. Tako je razpolagal najznanitejši pisatelj komedij starega veka, Aristofanes, že z vsemi oblikami dovtipa, od dobrega humorja do jedke ironije in strupenega poroga. V njegovih delih najdemo vse posegovih preobračanj besed, hipnih spodrad od veličastnega v smešno, nepričakovanih bratov — torej v bistvu isto tehniko dovtipa kakor danes.

To k zgodovini dovtipa. A sedaj spet vprašanje: kaj je dobri dovtip? Med velikimi filozofi zadnjih stoletij skoraj ni nobenega, ki ob priliki ne poskusil pojasniti to vprašanje. Kant, Hegel, Schopenhauer, Nietzsche, nešteti drugi so se trudili z njim, čeprav z različnim uspehom in čisto v čudni obliki. Imenuje jedki Schopenhauer dovtip "parado ne subsumpcijo nekega pojma pod heteronimnim pojmom" ali če pravi Hegel, da je "konkretni izraz splošnega bistva na sebi," tedaj celo filozofsko izsolani možje ne morejo o njej napraviti jasne predstave. Imamo seveda tudi zelo dobre in posrečene filozofske odčitave dovtipa, a večina med njimi se nam vsakokrat na povsem določeno dovtipno vprašanje smeje, a ne moremo s po njej veljavnostjo povedati, zakaj se prav prav smeje.

Običajno mislimo, da spoznamo dovtip na njegovih znanstvenih znakih, temveč po njegovem učinku na misli človeka. A to je preprosta ta stvar ni, kajti smejejo se nam tudi mnogim stvarim, ki sploh niso "dovtipne". Najbolje si to reč ponazorimo s prim. N. pr.: Neki možakar stopi v prodajalno pla: "Rad bi spodnje perilo." Prodajalec: "Dolgo?" Odgovor: "Kako? Saj si ga ves ne mislim izposoditi, temveč ga hočem kupiti." Tehnika takšnih dovtipov temelji na dvom, besedah, pri katerih se pomen nepričakovito spreleti, tako da misel preide v drugo pot. Različna miselna uporaba iste besede, tedaj komične učinke. In temu se prilaga ka Schopenhauerjeva definicija, ki pravi: "vtip nastane, če istovetimo dva različna na objekta po enotnosti pojma, ki oba oboje."

Drug primer: Dva znanca se srečata eden pravi: "Vsako leto se enkrat okopaj, pa naj mi je to potrebno ali ne." Tudi to prvotna misel ("čistoča") hipoma preloži v tem nastane komični učinek. Freud, ki je obširno bavil s problemom dovtipa, imenuje vrsto dovtipne tehnike "premik". Berg pa "transpozicijo". Preskok miselne niti za trenotek preseneti, v bliskovitem sledja senčenja in doumevanja tiči učinek dovtipa ali takšni s slabo "poanto" ostanejo zato učinka, saj nas ne morejo več presenetiti.

Tehnika dovtipa je zelo mnogovrstna — di brež vsake dvomnosti ali preobrnitve sed. Če o dolgočrtnem človeku rečemo, da more zaspati, ker mora vedno premišljati, naj da brado pod odojo ali nad njo, učinek tu poleg nesmiselnosti domisli predvsem netiljava zveza med tako različnimi stvarmi kakor sta "dolga brada" in "nemožnost nja". O tem pravi spet Kant: "Dovtip je heterogene predstave, ki so po zakonu doljavosti čisto daleč narazen."

Stari izrek pravi: "Če bi se nikoli ne robi bilo to najboljše za umrlije ljudi." Ne je dostavil: "A med 100.000 ljudi se prim to komaj enemu." Učinek tega dovtipa temelji na izrazitem nesmislu drugega stavka, ki je rečen s tolikšno važnostjo in ki rabi samoto, da odkrije nesmisel prvega stavka.

Naslednji izrek, ki bi ga Freud uvrstil "opis z nasprotjem", izvira od Heinkeja: "ženska sliči v mnogih pogledih Veneri; je redno stara in nima isto tako zob." Tak duhovita predstava neke stvari (grdobe) v videznem skladem z njenim nasprotjem (poto) meji že na ironijo, ki ne spada več v prave dovtipove. In če pravi Nietzsche: "vtip je epigram na smrt nekega človeka," prilaga ta izrek pač čisto določeni obliki dovtipa, namreč norčevanju in ironiziranju same sebe, svojih lastnih čustev.

Zločin nad avstrijsko mladino

V Avstriji se tepejo za mladino. Režim izroči mladino obvezno katoliškim ustanovam, knez Starhemberg jo pa zahteva za katoliško ver, da bi jo vzgajal v fašističnem duhu. Ni hotelo biti prepira konec, so se sedaj ni hotelo dveh organizacij: "Jugend der Katholischen Aktion" in "Jugend der Katholischen Aktion". Vrhovno vodstvo bo pa sestojalo iz dveh voditelja in zastopnika naučnega ministrstva Organizacija bo morala pripadati eni ali vaa mladina od 6.—18. leta. Mladina mora imeti uniformo. — Huda bo konkurenca: je zloraba mladine.

Jean Boissel, vodja francoskih fašistov, je nastopil kot govornik na antižidovskem shodu v Berlinu in hvalil Hitlerjeve uspehe.

Maksim Gorki:

MATI

SOCIALEN ROMAN

Sepetaje ji je odgovorila ženska:

— Ne! Pokvarjena sem; zdravnik mi pravi, da nikdar več ...

Miška je stekla po podu. Nekaj je suho in glasno zaprasketalo in raztrgalo z nevidnim bliskom nepremično tihoto. In znova se je zaslislalo šumenje jesenskega dežja po slamanati strehi — kakor preplašeni drobni prstki je šaralo po njej. In brezupno so padale na zemljo vodne kaplje in začrtavale počasni tek jesenske noči ...

V težki dremoti je mati zaslišala gluhe korake na ulici, v veži. Oprezno so se odprle dur, oglasil se je tih klic:

— Tatjana ... Ali si že legla?

— Ne.

— A ona spi?

— Gotovo.

Posvetila se je luč, zatrepetala in utonila v temi. Kmet je stopil k materinemu ležišču, popravi koe, zavil njene noge. Ta ljubezniva pozornost je v svojo preprosto mehko genila mater; zatislila je oči in se nasmejala. Stefan se je molče slekel in zlezal na postelj. Vse je bilo tiho.

Mati je ležala nepremično in pozorno poslušala leno kolebanje dremotne tihote, a pred njo se je v temi valjalo s krvjo zalito obličje Ribinovo ...

Na postelji se je oglasil suh šepet.

— Vidiš, kakšni ljudje se ukvarjajo s tem ... postarni, ki so do sita okusili gorje in za katere bi bil čas, da se oddahnejo! ... Mlad si še, pameten ... Eh, Stefan! ...

Vlažen in gost glas je odgovoril:

— Brez prevdanka se človek ne loti take stvari ... potrpi ...

— To sem že pogosto slišala ...

Zvoki so se utrgali in zopet zadoneli — zagodel je Stefanov glas:

— Tako je treba: najprvo se moram pogovoriti s kmeti posamič ... n. pr. Makov Aleša ... drzen fant, zna čitati in pisati in ni prijazen gosposki ... Sorin Sergej — pameten kmet ... Knjazev je pošten in smel človek ... za enkrat jih je že! Potem se zberemo v kompanijo ... Najprvo je treba izvedeti, kje da jo iščemo ... sam si moram ogledati ljudi ... o katerih je govorila ... Sekiro vzamem, pa jo sam mahnem v mesto ... Drva je šel cepit ... Strašno oprezno je treba ... Prav pravi: cena človeku je njegovo delo. A to je tako delo, da se mora človek visoko oceniti, če se ga loti. Le pomisli na onega kmeta ... Kaj mu je? Pred Boga ga lahko postaviš, ne le pred komisarja — pa se ne vda ... Krepko stoji na svojem, do kolen se zarije ... A Nikita, a? Tega je bilo sram ... čudno! Ne, če se ljudstvo združi, potegne vse za seboj ...

— Združi! Vpričo vas bidejo človeka, a vi pa zijate ...

— Le potrpi ... Reci: hvala Bogu, da sam nisim bili tega človeka ... da! Če ukažejo: bij, pa bidejo. Morda plačejo v svoji notranjosti od bridkosti, a bidejo ... Ljudje se ne smejo otresti zvrstnosti, če ne jih dobe sami. Bodi vse, kar ti ukažem ... volk, svinja ... le človek nikar ... A kdor se predrzne, ga iztrebišjo s sveta. Ne, tako se je treba domeniti, da se mnogi naenkrat osmelijo, da vsi naenkrat vstanejo ...

Dolgo je še šepetal s pritajenim glasom, da je mati komaj slišala njegove besede, pa je začel zopet glasneje in gostejše. Žena ga je ustavila:

— Bolj potihno, da je ne zbudiš ...

Mati je zaspala v globokem spanju, ki se je

kakor gost oblak nenadoma navlil nanjo, jo objel in odnesel.

Tatjana jo je zbudila, ko je sivi jutranji somrak še slepo gledal s svojimi praznimi očmi v izbo in ko je nad nebom v hladni tihoti zaspano plaval in se tajal bronasti glas cerkvenega zvona.

— Samovar sem pripravila, da popijete malo čaja; hladno bo s postelje naravnost na voz ...

Stefan si je razčesal zmeden brado in izpraševal, kje da jo dobi v mestu; njej se je zdelo, da je kmetov obraz postal lepši, izrazi-tejši ... Pri čaju je pripomnil smeje:

— Kakšno čudno naključje ...

— Kaj? — je vprašala Tatjana.

— To znanje! ... Tako preprosto ...

Mati je dejala zamišljeno, a uverjeno:

— V tej stvari vlada vsepovsod čudna preprostost ...

Pri slovesu sta razodela celo množico drobnih skrbi za njeno udobnost, sicer pa nista trčila besed.

Sedeč na poštnem vozu si je mati mislila, da bo kmet deloval oprezno in tiho kakor krt, in pa neumorno. In zmerom bo zvenel okoli njega nezadovoljni glas žene, sijal bo žgoči blesk njenih zelenih oči, in dokler bo živa, ne umre v njej maščevalna, volčja žalost matere nad izgubljenimi otroci ...

Domislila se je Ribina, njegove krvi, obraza, njegovih besed — srce se ji znova krčilo v grenkem občutku nemoči pred zverinami. In vso pot do mesta je stala pred materjo na motnem ozadju sivga dne krepka postava črno-bradelega Mihajla, v raztrgani srcaji, z zvezanimi rokami na hrbtu, z razmršeno glavo, polna gneva in vere v resnico ... Mati je mislila na nekevilne vasi, ki so se plaho stiskale k zemlji, na ljudi, ki tajno pričakujejo prihod resnice, in na tisoče, ki molče, brez premišljevanja delajo vse življenje in nič ne pričakujejo.

Življenje se ji je zdelo kakor zoran, gričasto polje, ki nemo in pozorno pričakuje delavcev in molče obeta svobodnim, poštnim rokam:

— Oplodite me s semenom razuma in resnice — povrnem vam setev stotero!

Spominjajoč se svojega uspeha je začutila globoko in pravih lehak trepet radosti; sramežljivo ga je potlačila in odganjala misli na Stefana in njegovo ženo.

Ko je v daljši zagledala mestne zvonike in hiše, jo je poživilo toplo čuvstvo in pomirilo njeno vznemirje, utrujeno srce — v njenem spominu so šinili obrazi ljudi, ki so dan s dnem neumorno in uverljivo prižigali luč spoznanja, in trosili iskre njegovega ognja po zemlji. Dušo ženske je napolnila mirna želja, da posveti tem ljudem vse svoje sile in svojo materinsko ljubezen, ki so jo miali teh ljudi poživile ...

XIX.

Doma ji je odprl duri Nikolaj, ves razmršen, s knjigo v roki.

— Ste že tu? — je vzkliknil radostno.

— Ste pa hitro ... Čudno! Rad vidim, da ...

Njegove oči so ljubeznivo in živo migale pod očali, pomagal ji je pri slačenju, z ljubeznivim nasmehom ji je pogledal v lice in dejal:

— A pri meni je bila po noči hišna preiskava, pa sem ugal: zakaj? Ali se je vam kaj zgodilo? ... Pa zapri me niso ... Če bi bili vaspri, bi tudi jaz ne ostal prost! ...

Peljal jo je v jedilnico in živahno nadaljeval:

(Dalje prihodnjič.)

drugih vozov. Od tam je šlo grozde skozi naprave v tovarni za rožine, ki so jih potem razpošiljali v razne kraje. Pri tem delu je bilo uposlenih okrog 20 delavcev. Poleg grozdja so pripeljali tudi dosti sliv in drugega sadja, ki so ga kemično prečiščili v tovarni, zabili v zaboje in potem pošiljali v razne kraje. Iz tiste tovarne so pošiljali suho grozde in sadje celo v Anglijo, kar sem ugotovil z napisov na zabojih.

V Fresnu sem ostal enajst dni, nato sem pa delo izgubil. Nekega dne je delovodja vzrožil nad menoj in tovaršem, s katerim sem delal, čes, da sva počasna. Mridva sva mirno poslušala njegovo kričanje, kar ga je še bolj jezilo. Odšel je v pisarno in nam prinesel listka, na katerima je bila zapisana najina odpustitev in znesek plače, ki sva jo imela dobiti za storjeno delo. Potem sva šla v pisarno, kjer so nama izplačali zaslužek. Prejel sem nekaj čez dvajset dolarjev, dovolj denarja za nadaljnje potovanje. Se isti večer sem zapustil Fresno in odpotoval proti Arizoni, kjer sem upal dobiti delo v bakrenih rudnikih, ker sem bil informiran, da se tam delo lahko dobi.

Zopet sem se oprijel tovarne-ga vlaka in po vožnji vs noč sem dospel zjutraj v Los Angeles. Tu sem izstopil na postajališču za tovarne vlake in čakal

na drugi vlak, da me odpelje v Arizono. V predmestju sem opazil skupino "trempov", ki so tudi čakali na vlak. Pridružil sem se jim in jih vprašal, kam so namenjeni. Povedali so mi, da gredo v El Paso, Texas. Jaz sem jim pojasnil, da sem namenjen v Arizono in nato so mi rekli, da bom kakih dvesto milj potovali skupaj.

Novi moji tovariši so bili pristni Američani. Ko smo tako čakali in se pogovarjali, se nam je približal človek nizke postave, ki nas je vprašal, če smo lačni, kar smo zanikali. Končno, ko nam je le prigravil in smo videli, da je dober človek, smo šli z njim v mesto, kjer nas je peljal v lepo restavracijo. Rekel je, naj si vsak naroči, kar želi in kolikor hoče. Tako smo tudi storili in on je plačal račun. Lepo smo se mu zahvalili in potem vrnili v grmovje, kjer smo čakali na tovarni vlak. Ko je prisopihal, smo se ga oprijeli in z njim odpeljali iz Los Angelesa.

Po dolgi vožnji se je vlak ustavil na neki postaji, kjer smo poskakali doli in se skrili v bližini. Ko se je pričel pomikati naprej, smo ga spet zasledili. Na isti postaji smo dobili dosti spremljevalcev, ki so šli na veselico v bližnje mesto. Bilo nas je okrog 40 in vsi smo bili zgneteni v enem vagonu kakor živalice v škatli. Na prvi postaji so nas spremljevalci zapustili in tako smo se rešili velike gneče v vagonu.

Na vožnji preko californijskih prerij in arizonskih pustinj smo premerili okrog 280 milj in naslednji dan okoli poldne dospeli v malo mesto na odprti preriji, kjer je bilo veliko postajališč za tovarne vlake. Bilo je to v Yumi, Arizono. V bližini mesta so peščeni hribi, ki se razprostirajo daleč naokrog. V mestu smo se dobro okrepli in nato zopet odšli proti postajališču, se poskrili za nizkim grmovjem in čakali na tovarni vlak. Ko se je vlak začel pomikati proti El Pasu, Texas, smo se hoteli oprijeti vagonov, pri tem pa nas je zasačil paznik, ki nas je pozval, naj gremo z njim v pisarno na postaji. Bili smo v pasti in morali smo se pokoriti pazniku, ker smo se bali, da se nam ne bi še kaj hujšega pripetilo.

V pisarni nas je začel izpraševati, odkod smo, kam smo namenjeni itd. Nekateri so rekli, da potujejo domov v Texas, toda paznik je hotel izvedeti, kako se preživljamo, ako nimamo dela in ne denarja. Vprašal je tudi mene in povedal sem mu, da imam pet dolarjev. Ko je vprašal zadnjega, je rekel, da nima nič centa v žepu, da je popolnoma suh. Po končanem zaslišanju je odločil, da mi, ki imamo še nekaj denarja, lahko odpotujemo, toda ne na tovarnem vlaku, pač pa po cesti. Ako nas ponovno zaloti, nas bo poslal v ječo za trideset dni. Oni, ki ni imel denarja, je moral ostati na postaji in kaj je potem paznik napravil z njim, mi ni znano, ker ga nisem več videl.

Mi, ki smo bili prosti, smo odšli v mesto in se tam razšli. Jaz sem potem sam taval po preriji okoli mesta in se nazadnje zopet približal postajališču. Tam sem čakal noči, da v temi zopet pridem do vlaka in skočim nanj. Čakal sem do desete ure zvečer, ko se je končno začel tovarni vlak pred postajo pomikati naprej. Previdno sem se skobacal na streho vagona in moja brezplačna vožnja se je zopet nadaljevala. Ker je bila noč zelo temna, me paznik ni opazil in tako sem srečno odnesel zdrave pete.

Vlak je drvel dalje in dalje z enakomerno brzino in jaz sem brezskrbno sedel na vagonu. Kar se mi priplazi eden izmed osebja vlaka in me potreplja po rami in reče: "Hej ti, kam se pa pelješ?" Jaz sem mu odgovoril, da v Douglas. Potem me je vprašal, če imam kaj denarja in ko sem mu povedal, da imam pet dolarjev, je zahteval dolar, ako hočem biti še deležen proste vožnje. Odgovoril sem mu, da ne morem ustreči zahtevi, ker sem pri tako malem denarju, nakar je vzrožil in začel robaniti nad menoj. Ko se je vlak bližal naslednji postaji in je zmanjšal brzino, sem se preselil v odprt vagon. Prav malo je manjkalo, da nisem padel pod kolesje vlaka, ker se nisem bil trdno oprijel vagona, toda na nadaljnji vožnji v tisti noči nisem imel več nobenih stitnosti.

(Dalje prihodnjič.)

Agitirajte za Prosveto!

Havanska cigara

Napisal F. Ujhelyi

Sklep Petra Hauffa je bil nemajhen: nepreklicno je hotel napraviti konec svojemu življenju. Razočaranja, ki jih je doživel, so bila prevelika, da ne bi bilo mladega moža minilo vse veselje do tega življenja. Celo ona, ki jo je tako ljubil, je podarila svoje srce drugemu — ker je pač imel več denarja. Zraven tega še ta neprestani skrbi polni boj za obstanek in nikakega upanja, da bi mogel dobiti službo. Zdal je pa hotel vsem tem poniževanjem in pomanjkanjem napraviti konec.

Ob devetih zvečer je bilo, ko je dozorel Petrov sklep. Še poslednjič je pogledal po borni sobi, ki še zmerom ni plačal najemnine zanjo; s seboj vzeti ni imel tako rekoč ničesar. Zakaj vse, kar je imelo kakšno vrednost, je bil že zdavnaj popodal ali pa nesel v zastavljalnico.

Odprl je vegasto miznico; v njej je imel shranjene fotografije svoje nezveste prijateljice. Tudi to naj ne ostane tu. Toda ko je snel eno teh slik iz okvira, da bi jo raztrgal, je trčil nenadoma ob že zdavnaj pozabljeno staro škatlo in v njej zagledal velikanško havano. Okrašenja je bila s pravcatim kneževskim prstanom, skratka, bila je res vzor imenitne smotke.

Peter jo je vzel malone po-božno v roko. Dobil jo je bil pred osmimi leti od svojega dobrega in premožnega strica — Bog mu daj dobro, saj že počiva v grobu!

"Ne prižigaj si te čudovite smotke lahkomišelnosti in zgolj iz dolgega časa!" mu je bil takrat rekel stari gospod. "Počakaj rajši primerne priložnosti. Dva dolarja je stala in 'kraljica življenja' se imenuje. Prižigi si jo šele tedaj, kadar boš doživel kak velik uspeh, kakšno posebno veselje, skratka če se boš počutil 'kralja življenja'."

Od tistih dob je poteklo osem let, toda ubogi Peter Hauff ni bil niti enkrat v takšnem slavnostnem razpoloženju, da bi imel povoda prižgati si to smotko. Ko si je zdaj ogledoval to čudno tobako, ga je zdajci obšla porogljiva misel. Izprva je bil samo bežen domislek, toda kaj kmalu se je zgostil v trden in nepreklicen sklep, tako trden kakor sklep o samomoru: to smotko bo pokadil!

Da, preden vrže od sebe to življenje, si pač sme — kakor vsakdo, kdor je obsojen na smrt — privoščiti še poslednji užitek. Tega zaklada, "kraljice življenja", pač ne bo nikomur zapustil! V tej uri, z neizprosno smrtjo pred očmi, tako rekoč že odtrgan od življenja — kdo neki nabi bil vrednejši te kraljevske cigare kakor on? Prižgal jo bo, pokadil do konca in hkratu z njo utrnil tudi svoje življenje: natanko popolnbo bo skočil z mosta v Donavo.

Peter je spravil smotko v žep in odšel iz svojega siromašnega stanovanja. Na bregu Donave je kar mrgolelo sprehajalcev. Mize na terasah restoranol in kavarn so bile polne srečnih, imovitih ljudi; prekrasne ženske so se smejale in šalile; brez prestanka so igralle kapele. Samo uživanje vsepovsod. Nihče se ni zme-nil za Petra v njegovi sivi ogoljeni obleki; tudi oni redki znan-ci, ki jih je prijazno pozdravil, so ga izpregledavali. Ogorčeno je strmel Peter v vplivnega in elegantnega generalnega rav-natelja Bittnerja, ki ga je bil prej-šnji teden zamen prosil službe, strmel v svojega nekdanjega šol-skega tovariša Scholzeja, ki se mu je ognil s praznimi izgovori, ko ga je pred kratkim prosil nekaj pengov na posodo. Z bolestjo v srcu je Hauff opazoval par-čke, ki so sedeli na stolah in se stiskali drug k drugemu. Mogo-če sedi tudi neke tude njegova nezvesta prijateljica ...

Pol enajstih je bilo. Čas je, da si prižge havanko, da jo bo mogel uživati celo poldrugo uro. In Peter si je smotko prižgal. Res je bila imenitna! Naslonil se je trdno na železno ograjo, za-kaj za najemninu stola ni pre-mogel denarja. In tjavendan o-pazoval množico, ki je valovala mimo njega. Videl ni ničesar dru-gega kakor svojo smotko. Eno petino je že pokadil; tako mu

Robert Minor, bivši urednik komunističnega lista, ki ga je drhal ugrabila v Novi Mehiki.

je dokazoval snežnobeli pepel, ki se je še trdno držal cigare.

Tedaj ga je nenadoma zdrnil prijateljki "Dober večer!" Pred njim je stal prijazno smehljajoč se njegov šolski tovariš Scholze. Občudoval je njegovo smotko in ga vprašal, kolikor je dal zanjo.

Brez pomišljanja je Peter od-govoril, da je stala dva dolarja. Scholze jo je spoštljivo pogledal in si je dejal sam pri sebi, da sam še nikoli ni imel take smot-ke v ustih, čeprav zasluži na me-sec nekaj tisočakov. In glej, ta Peter tu, ki mu je bil pred nekaj tedni odbil prošnjo za majhno poročilce, si lahko privoščiti takšno razsipnost. Ni dvoma: Peter je pač obogatel. Scholzeja je bilo hudo sram, da je ravnal s takšnim bogatim gospodom kakor z ubogo paro.

Hotel se mu je oddolžiti in ga je prijazno povabil, naj prisede. Začela sta kramljati; četrť smot-ke je bilo že pokajene, toda pe-pel še zmerom ni odpadel. Tedaj je pristopila "stolarica", da pobere pristojbino za sedenje. Peter je segel v žep, a še tisti trenutek se je z grozo spomnil, da ne premore niti beliča. Prosil je Scholzeja, naj plača tudi njegov listek, ker slučajno ni-ma denarja pri sebi.

Scholze je porabil priložnost in ponudil svojemu prijatelju ve-šče posojilo. Petrovi ugovori, da denarja ne potrebuje, so bili za-man, na vsak način se mu je ho-tel prikupiti — kdo ve, kdaj lah-ko se prav pride! — in je sme-je se na silo stlačil Petru pet stotakov v žep. Peter se je še zmerom branil, takrat sta pa prišla mimo dve elegantni dami. Ko ju je Scholze zagledal, se je naglo poslovil od prijatelja in se jima pridružil.

Peter je ostal z mešanimi ob-čutki. Sklenil je, da bo denar od-nesel še pred svojo prostovoljno smrtjo Scholzeju na stanovanje, da se ne bo poslovil od življen-ja s tako velikim dolgom. Po-gled mu je obstal na cigari, ki je je manjkala že tretjina. Bel obelisk iz pepela je kronal njen vrh.

Še zmerom je razglabljal o skrivnostni ljubeznivosti svoje-ga prijatelja in tako ni opazil, kako se mu je približal vplivni generalni ravnatelj Bittner. Stopil je s še neprizgano smotko v ustih k Petru in ga dozdevnega imenitnika, ki si lahko privoščijo tako drago havanko, spoštljivo prosil za ogenj; v temi namreč Petra ni spoznal. Zamišljeno je Peter otresel pepel s cigare in jo nato pomolil generalnemu ravnatelju. Osramočen in osupel je le-

ta spoznal v kadilcu tistega Pe-tra Hauffa, ki ga je še dan po-podsolil, čeprav je vedel, da odlični bančni strokovnjak. Sedel je in ga vprašal, ali ni bil že druge službe.

Peter je z razbijačim spro-dkimal in povedal, da se pravi-la na dolgo pot. Tistik je prišel mimo neki starček prosil miloščine. Oba gos-psta segla v žep. Generalni rav-telj je potegnil nekaj drobica-ga vrzel beraču; ko je pa po-dal k Petru, je zagledal v n-govi roki same stotake. Ne, Hauff ni kar si bodi; velja-ga pridobiti!

"Glejte, prijatelj," se je o-k Petru, ko je berač odšel, kar sem vas bil na žalost pr-ljen odsloviti, se je položaj z-no izpremenil. Če imate zme-vo priti k nam, vam je od-tri dalje služba na razpolo-Čeprav je imel vaš prednik-dem sto pengov na mesec, vam obljubim tisoč. Kajpada-vam pozneje še povisla! ... pripomnil in prijazno potre-po ramenu.

Peter je mislil, da se mu-nja. Generalni ravnatelj je-peto čakal odgovora. Hauff-globoko potegnil dim iz smot-Havanka se je zasvetila v k-rasoti. Dehteč oblak dima je-vil oba gospoda, ko je Peter s-govoril:

"Veliko zahvalam sem vam-žan, gospod generalni ravnat-Tolikšne plače niti ne zahteva-samo tega vas prosim, pove-mi, ali je vaš sklep neprekli-čakaj povedal sem vam že, se odpravljam na daljšo pot-pustil bi jo le, če mislite zara-

S prekipajočimi beseda-mu je odgovoril generalni ra-vnatelj, da je njegov sklep nes-čen; nato se je poslovil.

V Petru je kar vrisalo in-skakovalo. Tolikšna sreča! Ve-je in zavipl proti domu.

Tedaj je pa čisto nepriča-vano srečal "Njo", ljublj-Lilly, z roko v roko z nek-drugim. Peter je šel mimo-pozdravil. Očarana od havi-ga Petrovega žarečega obra-za je Lilly ogovorila. Nada-vali so pot v treh. Neka eve-čarka je ponudila krasne cv-lice. Najprej se je obrnila drugega kavalirja. Le-ta se-za trenutek obotavljal. Tedaj-je pomignil Peter in kupil-šopek rož. Lilly se mu je zah-lila z nalezljivim nasmeškom-vasa žareča pogledala Petra,na havanko in velike bankove-njegov roki, drugega spreml-valca ji pa še mar ni bilo več.

Petru se je zagabilo. Hlast-se je poslovil in se ji ni dal-pamiti, ko ga je na vse nač-skušala pridržati.

Zareč od sreče je hitel Ha-proti domu. Havanka se je-premenila v nekazen ogorek,polednjič se je zasvetila —Peter jo je vrzel v čestni ka-š. Na bližnjem vogalu mu je po-dal prodajalec smotk — in Pe-tru srečni in skromni Peter, si-kupil tanko vsakdanjo portor-jo.

Zaglal si jo je in z neiz-živim užitkom prvič potegnil-kakor človek, ki je mahoma-šel na površje in zagledal v-rožnati luči — kakor sreča-ki se mu pravo življenje šele-pira ...

In koliko bolj mu je teknil-prvi dim kakor prej iz havan-ke. In ko je zavil v samotno pr-mestno ulico, kjer je stanova-je čutil, da je zdaj čeprav s po-ri portoriko v ustih, postal ste-zen "kraljice življenja"; ka-zdal se je čutil tudi sam kral-jivljenja!

Izkušnje slovenskega priseljence

Piše Frank Kroll

(Nadaljevanje.)

Neko noč sem se skobacal na vlak, ki je bil na kolodvoru pripravljen za odhod. Predno je vlak odrinil, sem bil zaspal; ko sem se prebudil, je vlak že brzel z menoj vred čez polja in plan proti Friscu, kamor sem bil namenil in kamor sem zjutraj dospel. To je precej veliko industrijsko mesto in na človeka, ki prvič pride vanj, napravi dober vtis, ker je zelo prijazno. V tem mestu sem hotel poskusiti srečo z delom.

Predno se je vlak popolnoma ustavil, sem skočil doli ter atekel preko proge, da ne bi prišel v roke kakšnemu sitnemu pazniku. Prav takrat je tudi deževalo kakor za stavo in jaz sem se dobro namočil. Trenutno sem se pa tudi premislil in nisem maral ostati v mestu. V bližini sem opazil nekega zavirača, h kateremu sem stopil in ga vprašal, kje bi mogel dobiti vlak, ki vozi proti jugu. Nekaj sto čevljev od naju se je baš začel pomikati tovarni vlak in za-virar mi je svetoval, naj ga naskočim, ker vozi proti jugu. Ubogal sem ga in kmalu sem sedel na strehi vagona in se peljal dalje. Mesto sem zapustil

še predno sem si ga dobro ogledal; najbolj me je razjezil dež in zato sem se premislil in odpotoval dalje. Deževati je prenehalo, toda jaz sem bil tako premočen, da je kar od mene curjalo, ampak potrpeti sem moral in prenašati sitnosti, ki sem si jih sam nakopal. Godrnjal sem in se jezil, toda čul me ni nihče, ker so kolesja vlaka ropotala ko strojnica v vojnem času.

Vlak je vozil proti jugu, se ustavljal na postajah in potem spet odbržal dalje. Po osemurni vožnji sem dospel v malo industrijsko mesto Fresno, Cal., kjer sem izstopil, da pogledam za delom. Noč sem bil prespal na neki lokomotivi, ki je stala na stranskem tiru.

Naslednje jutro sem začel po-izvedovati glede dela; slučajno sem izvedel za posredovalnico in takoj tja odšel. V pisarni sem o-pazil, da potrebujejo delavce in da je dela precej na razpolago. Delo sem res dobil, ko sem pla-čal \$2.50 za to uslugo. Dali so mi naslov neke družbe, pri kateri sem začel delati isti dan. Plača je bila \$42 centov na uro in delat-je bilo treba deset ur na dan nekem skladišču, kjer sem razkladal grozde raz trukov in

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovanskem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. D. TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cene zmerne, enojno delo prve

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na željo tudi vsa ustrezna pojasnila.